Lietas Nr. A420605310
Lietas arhīva Nr. AA43-0053-17/19

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2017.gada 31.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente K.Krastiņa,
tiesneses L.Vīnkalna un A.Zariņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „/Nosaukums A/" pieteikumu par mantisko zaudējumu, kas radušies sakarā ar Nodarbinātības valsts aģentūras prettiesisko rīcību, izbeidzot ar SIA „/Nosaukums A/" noslēgto publisko tiesību līgumu, atlīdzināšanu, sakarā ar SIA „/Nosaukums A/" un Nodarbinātības valsts aģentūras apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 15.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2008.gada novembrī Nodarbinātības valsts aģentūra (turpmāk – Aģentūra) uzsāka iepirkuma „Bezdarbnieku profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana" (iepirkuma identifikācijas numurs – LM, NVA Nr.2008/86, turpmāk – Iepirkums) organizēšanu.

2008.gada 30.decembrī Aģentūra ar Apmācību īstenotāju izvēles komisijas sēdes protokolu Nr.5 apstiprināja to izglītības iestāžu sarakstus, ar kurām tiks slēgts iepirkuma līgums par sadarbību bezdarbnieku profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanas organizēšanā. Sarakstā iekļauta arī SIA „/Nosaukums A/" (turpmāk – Centrs).

2009.gada 22.janvārī starp Aģentūru un Centru noslēgts iepirkuma līgums Nr.1.1-26.2.1/5 (turpmāk – Iepirkuma līgums) par sadarbību bezdarbnieku profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanas organizēšanā.

No 2009.gada 27.janvāra līdz 2009.gada 29.janvārim Aģentūra veica visu Centra piedāvājumā norādīto izglītības programmu īstenošanas vietu adrešu apsekošanu, sastādot par katru apsekošanas vietu aktu.

2009.gada 12.februārī Aģentūra informēja Centru par sadarbības pārtraukšanu un Iepirkuma līguma darbības izbeigšanu.

2009.gada 20.februārī Centrs šo Aģentūras lēmumu apstrīdēja Labklājības ministrijai (turpmāk – Ministrija), lūdzot to atcelt un atlīdzināt Aģentūras nodarītos zaudējumus Ls 102 070 apmērā.

Ar Ministrijas 2009.gada 29.aprīļa lēmumu Nr.09.2-11/1208 (turpmāk – Lēmums) Aģentūrai uzdots atjaunot Iepirkuma līguma darbību ar Centru, jo konstatēts, ka Centra telpu pārbaude un līguma izbeigšana veikta prettiesiski. Ministrija nav vērtējusi Centra prasījumu atlīdzināt zaudējumus.

2009.gada 18.maijā Aģentūra un Centrs noslēguši vienošanos par Iepirkuma līguma darbības atjaunošanu (turpmāk – Vienošanās).

[2] 2009.gada 13.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts Centra pieteikums par mantisko zaudējumu, kas radušies saistībā ar Iepirkuma līguma prettiesisko darbības pārtraukšanu, atlīdzināšanu. Zaudējumus veido negūtā peļņa un līgumsods.

Pieteikums un pieteikuma papildinājumi attiecībā uz pieteicējam radītajiem zaudējumiem pamatoti ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Aģentūra faktiski pārtrauca pildīt Iepirkuma līgumu 2009.gada 30.janvārī, kad Aģentūras filiāles pēc Aģentūras direktores norādījumu saņemšanas pārtrauca līgumu slēgšanu ar Centru. Aģentūra vēlāk paziņoja, ka Iepirkuma līgums tiek pārtraukts, sākot ar 2009.gada 23.februāri. Laika periodā līdz 2009.gada 23.februārim ar Centru netika noslēgti līgumi par kopējo summu Ls 102 070.

[2.2] Aģentūras lēmumu par Iepirkuma līguma izbeigšanu par prettiesisku atzina augstākstāvoša iestāde – Ministrija. Līdz ar to Centrs var prasīt atlīdzinājumu.

Aģentūra, pārtraucot Iepirkuma līgumu, Centram radīja ievērojamus zaudējumus, kas saistīti ar neiegūto peļņu. Centrs ieguva augstāko punktu skaitu, tas ir, ieguva tiesības noslēgt iepirkuma līgumus 65 apmācības programmās. No 2009.gada 30.janvāra, kad Aģentūra reāli pārtrauca apmācību līgumu noslēgšanu, līdz 2009.gada 18.maijam Aģentūra liedza Centram iespēju noslēgt 85 iepirkuma līgumus par kopējo summu Ls 632 414. Centra rentabilitāte 2009.gadā bija 10,09%. Rentabilitāte ir attiecināma arī uz gūtajiem un negūtajiem ieņēmumiem konkrētajā iepirkumā. Līdz ar to negūtie ieņēmumi sakarā ar Iepirkuma līguma laušanu ir Ls 63 810,57 (Ls 632 414 x10,09 %).

[2.3] Iepirkuma līguma 5.4.apakšpunktā noteikts, ka līguma saistību neizpildes gadījumā Aģentūra maksā izglītības iestādei līgumsodu 1% apmērā no līgumā par bezdarbnieku profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanas organizēšanu noteiktās samaksas par apmācību. Ņemot vērā to, ka Aģentūra prettiesiski pārtrauca Iepirkuma līgumu ar Centru, kā rezultātā līguma saistības netika pildītas, Aģentūrai ir pienākums papildus zaudējumu atlīdzināšanai maksāt Centram līgumsodu 1% apmērā no nenoslēgto līgumu summas, kas ir Ls 63 2414 x 1% = Ls 6381,06.

[2.4] Apgalvojums, ka Centrs pirms Iepirkuma līguma slēgšanas it kā ir norādījis nepatiesu informāciju, nav pamatots ne ar vienu pierādījumu lietā.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 15.septembra spriedumu Aģentūras rīcība, laužot starp Aģentūru un Centru 2009.gada 22.janvārī noslēgto Iepirkuma līgumu, atzīta par prettiesisku, un Centra pieteikums par zaudējuma atlīdzināšanu par negūto peļņu un līgumsodu noraidīts.

Par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 15.septembra spriedumu daļā, ar kuru noraidīts Centra pieteikums par zaudējuma atlīdzināšanu par negūto peļņu un līgumsodu, Centrs iesniedzis apelācijas sūdzību.

Par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 15.septembra spriedumu daļā, ar kuru Aģentūras rīcība, laužot Iepirkuma līgumu, atzīta par prettiesisku, apelācijas sūdzību iesniedza Aģentūra.

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 31.oktobra spriedumu atzīts, ka Aģentūras ar Centru noslēgtais Iepirkuma līgums izpildīts pareizi, un Centra pieteikums par mantisko zaudējumu – negūtās peļņas un līgumsoda – atlīdzību noraidīts.

Izskatot lietu kasācijas kārtībā, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā (turpmāk – Augstākā tiesa) ar 2014.gada 27.augusta spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 31.oktobra spriedums daļā, kas attiecas uz Centra pieteikumu, atcelts, un lieta šajā daļā nosūtīta Administratīvajai apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Augstākās tiesas spriedumā norādīts, ka Centra pieteikums interpretējams kā pieteikums atlīdzināt zaudējumus, kuri izriet no Aģentūras rīcības, kas ar Ministrijas kā augstākās iestādes Lēmumu atzīta par prettiesisku. Tādēļ tiesai ir jāizskata vienīgi prasījums par zaudējumu atlīdzību, jo vienīgi šā sava prasījuma apmierinājumu Centrs nav panācis administratīvajā procesā iestādē.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 18.februāra lēmumu tiesvedība administratīvajā lietā, kas ierosināta pēc Centra pieteikuma par zaudējumu atlīdzinājumu, izbeigta, jo ir nokavēts pieteikuma iesniegšanas termiņš.

Augstākā tiesa ar 2015.gada 23.aprīļa lēmumu atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 18.februāra lēmumu un nodeva lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Augstākā tiesa atzina, ka pieteikuma papildinājumus par zaudējumu atlīdzinājumu Centrs iesniedza vienlaicīgi ar pamatprasījumu. Jāņem vērā, ka tie iesniegti, pirms tika atzīts, ka pamatprasījums tiesā vairs nav izskatāms, jo tas jau ir izlemts augstākā iestādē. Tādējādi attiecīgā prasījuma iesniegšanas brīdī lietā faktiski pastāvēja arī pamatprasījums. Šādos apstākļos Centrs arī varēja paļauties, ka līdz pieteikuma izskatīšanas pabeigšanai var to papildināt ar prasījumu par zaudējumu atlīdzinājumu. Tā kā papildinājumi tika iesniegti līdz lietas izskatīšanas pēc būtības pabeigšanai pirmās instances tiesā, tie iesniegti termiņā. Līdz ar to Administratīvās apgabaltiesas atzinums, ka pieteicējs ir nokavējis pieteikuma iesniegšanas termiņu, nav pareizs, jo Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 188.panta piektā daļa šajā gadījumā nav piemērojama.

[5] Administratīvajā apgabaltiesā saņemti Centra papildu paskaidrojumi, kuros norādīti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Vienošanās nav administratīvais līgums, jo tā neatbilst normatīvo aktu prasībām par administratīvā līguma noslēgšanu, un Vienošanās 2.punkts (paredz, ka ar šīs Vienošanās parakstīšanu puses apliecina, ka tām vienai pret otru nav un nebūs nekādu materiālu un/vai cita rakstura pretenziju, kuras izriet vai varētu izrietēt saistībā ar līguma darbības izbeigšanu un atjaunošanu) Centram nav saistošs, tā nosacījumi nesamērīgi ierobežo Centra tiesisko aizsardzību. Vienošanās saskaņā ar Civillikuma 1571.pantu nav spēkā.

Ar Vienošanos netika izbeigts strīds starp Centru un Aģentūru, tostarp Vienošanās neparedz, ka Centram būtu jāatsauc pieteikums tiesā. Vienošanās nebija vajadzīga, jo ar Lēmumu tika atcelts prettiesiskais Aģentūras lēmums un Iepirkuma līgums bija jāatjauno nekavējoties, bez jebkādiem papildu nosacījumiem.

[5.2] Ministrijas pārstāvja tiesas sēdēs izteiktie paskaidrojumi un citas iestādes vārdā veiktās procesuālās darbības ir saistošas Ministrijai. Ministrija vairākkārtīgi gan paskaidrojumos tiesai, gan tiesas sēdēs ir atzinusi Centra pieteikuma pamatotību; nav pamata vēlāk atsaukt šos paskaidrojumus.

[6] Administratīvajā apgabaltiesā saņemti Aģentūras un Ministrijas pārstāvja papildu paskaidrojumi, kuros norādīti šādi argumenti.

[6.1] Pieteikumu tiesā Centrs iesniedza 2009.gada 13.martā, līdz ar to šīs tiesvedības ietvaros tiek izskatīts strīds, kas pastāvēja Vienošanās brīdī. Vienošanās mērķis bija izbeigt strīdu starp Centru un Aģentūru saistībā ar Iepirkuma līguma izbeigšanu, Vienošanās ir administratīvais līgums (izlīgums) atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80.panta pirmās daļas 1.punktam. Tādējādi ir ņemams vērā Civillikumā ietvertais izlīguma regulējums.

[6.2] Ministrija nekad nav atzinusi, ka Aģentūras rīcība pēc Iepirkuma līguma atjaunošanas nav bijusi godprātīga tādā apmērā, lai tas dotu Centram tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību. Ministrijas darbinieka viedoklis tiesas sēdē nav uzskatāms par Ministrijas viedokli. Šis darbinieks vairs nepārstāv Ministriju, līdz ar to nav ņemami vērā viņa izteikumi, kas fiksēti tiesas

sēdes protokolā.

[6.3] Centrs nav pierādījis nodarīto zaudējumu esamību. Zaudējumu aprēķins ir balstīts uz iepriekšējo periodu rentabilitāti, nevis faktiskajiem apstākļiem, līdz ar to tas nav pamatots.

[6.4] Ministrija bija informēta par veidu, kā ir plānots atjaunot Iepirkuma līguma darbību, tai nebija iebildumu par konkrēta satura Vienošanās noslēgšanu, arī šobrīd par to Ministrijai nav iebildumu. Ministrija neatzīst Centra pieteikumu par zaudējumu atlīdzību. Vienošanās strīdu atrisināja.

[7] Saskaņā ar APL 304.panta pirmo daļu apgabaltiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā apgabaltiesa, pārbaudījusi un novērtējusi pierādījumus lietā kopsakarā ar apelācijas sūdzības argumentiem un administratīvā procesa dalībnieku sniegtajiem paskaidrojumiem, atzīst, ka Centra apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un pieteikums daļēji ir apmierināms.

[9] Sākotnēji apgabaltiesa izvērtēs jautājumu, vai Centra un Aģentūras 2009.gada 18.maija Vienošanās izslēdz pieteicēja tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību.

Pieteicējs norāda, ka Vienošanās nav administratīvais līgums un tā pēc būtības nebija vajadzīga, jo Ministrija jau ar Lēmumu atcēla prettiesisko Aģentūras lēmumu.

Ministrija un Aģentūra norāda, ka Vienošanās mērķis bija izbeigt radušos strīdu starp Centru un Aģentūru saistībā ar Iepirkuma līguma izbeigšanu, līdz ar to Vienošanās ir administratīvais līgums ar izlīguma dabu, kā to noteic Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80.panta pirmās daļas 1.punkts.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka Vienošanās starp Aģentūru un Centru noslēgta 2009.gada 18.maijā, un tās 1.punkts noteic, ka puses ar 2009.gada 19.maiju vienojas atjaunot starp pusēm 2009.gada 22.janvārī noslēgtā Iepirkuma līguma darbību. Vienošanās 2.punkts paredz, ka ar šīs Vienošanās parakstīšanu Puses apliecina, ka tām vienai pret otru nav un nebūs nekādu materiālu un/vai cita rakstura pretenziju, kuras izriet vai varētu izrietēt saistībā ar līguma darbības izbeigšanu un atjaunošanu, ja puses godprātīgi turpina līgumā noteikto saistību izpildi (*lietas II sējuma 135.-136.lapa*).

Ministrijas Lēmums, ar kuru Aģentūras 2009.gada 12.februāra lēmums par Iepirkuma līguma darbības izbeigšanu atzīts par prettiesisku un Aģentūrai uzdots atjaunot Iepirkuma līguma darbību ar Centru, izdots 2009.gada 29.aprīlī (*lietas II sējuma 80.-89.lapa*).

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 79.pants noteic, ka administratīvais līgums ir vienošanās starp publisku personu un privātpersonu par administratīvi tiesisko attiecību noteikšanu, grozīšanu, izbeigšanu vai konstatēšanu. Administratīvais akts arī tad, ja tas iekļauts līgumā, paliek patstāvīgs tiesību akts (panta pirmā daļa); administratīvo līgumu publiskas personas vārdā slēdz piekritīgā iestāde vai amatpersona (panta otrā daļa); administratīvā līguma priekšmets ir attiecīgās publiskās personas kompetencē ietilpstošs jautājums. Līgums vērsts uz šīs kompetences izpildi to regulējošo tiesību normu ietvaros (panta trešā daļa). Minētā likuma 80.panta pirmā daļa paredz, ka administratīvo līgumu slēdz, lai izbeigtu tiesisku strīdu, it īpaši tiesas procesu (1.punkts).

No minētā tiesiskā regulējuma izriet, ka administratīvo aktu ir pieļaujams slēgt, lai izbeigtu tiesisko strīdu. Vienlaikus noteikts, ka līguma priekšmets var būt attiecīgas publiskās personas kompetencē ietilpstošs jautājums un līgumu publiskās personas vārdā ir tiesīga slēgt piekritīga iestāde vai amatpersona.

Apgabaltiesa, izvērtējot lietas apstākļus, konstatē, ka pieteicējs, vēršoties ar apstrīdēšanas iesniegumu Ministrijā, bija lūdzis arī atlīdzināt zaudējumus.

Ministrija 2009.gada 29.aprīļa Lēmumā ir atzinusi, ka pieteicēja apšaubītā Aģentūras rīcība Iepirkuma līguma izpildē ir bijusi prettiesiska. Par zaudējumu atlīdzinājumu Ministrija nav lēmusi.

APL 3.panta trešā daļa noteic, ka šā likuma noteikumi, kas attiecas uz administratīvo aktu, ir attiecināmi arī uz publisko tiesību līgumu tiktāl, ciktāl tas nav pretrunā ar šā administratīvā procesa institūta būtību vai ciktāl citas tiesību normas nenosaka citādi. Minētā likuma 75. un turpmākie panti paredz administratīvā akta apstrīdēšanu. APL 81.panta piektā daļa paredz, ka administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā.

Augstākā tiesa sprieduma šajā lietā norādīja, ka minētais regulējums nav pretrunā ar publisko tiesību līguma būtību, un citas tiesību normas nenosaka citādi, tāpēc šis regulējums atbilstoši attiecināms arī uz publisko tiesību līgumu. Proti, gadījumā, ja iestādes darbības publisko tiesību līguma izpildē ir apstrīdētas, tad par iestādes rīcības galīgo noformējumu, par kuru var vērsties tiesā, uzskatāms augstākās iestādes nolemtais (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 27.augusta sprieduma šajā lietā Nr.SKA-265/2014 7.punktu*).

No iepriekš minētajiem faktiskajiem apstākļiem izriet, ka pieteicēja prasījums par zaudējumu atlīdzināšanu bija piekritīgs izskatīšanai Ministrijai, kas ir Aģentūras augstākā iestāde. Ministrija Lēmumā nav šo jautājumu izlēmusi, bet minētais nenozīmē, ka līdz ar to lemt jautājumu par pieteicēja zaudējumiem kļuva tiesīga Aģentūra. Tiesību normas neparedz zemākai iestādei pēc savas iniciatīvas izvērtēt tādu jautājumu, kas jau ir nonācis augstākās iestādes izskatīšanas kompetencē. Tāpat apgabaltiesa no Ministrijas Lēmuma satura nekonstatē, ka Ministrija būtu pilnvarojusi Aģentūru slēgt vēl kādas papildu vienošanās pie Iepirkuma līguma. Ministrija Lēmumā noteica, ka Iepirkuma līguma darbība ir atjaunojama, un Lēmumā nav noteikti jelkādi papildu nosacījumi vai priekšnoteikumi Iepirkuma līguma darbības atjaunošanai.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa konstatē, ka, noslēdzot Vienošanos, kura paredzēja, ka Iepirkuma līguma darbība tiek atjaunota ar nosacījumu, ka puses (Centrs un Aģentūra) saistībā ar Iepirkuma līguma darbības izbeigšanu un atjaunošanu neizvirza mantiskās pretenzijas viena pret otru, Aģentūra nav risinājusi tās kompetencē ietilpstošu jautājumu.

Līdz ar to Vienošanās nav atzīstama par administratīvo līgumu Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80.panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē, jo Aģentūra pēc savas iniciatīvas nebija tiesīga izlemt jautājumu, kas jau bija nonācis Ministrijas kā augstākās iestādes izskatīšanas kompetencē.

Apgabaltiesa par pareizu atzīst pieteicēja norādi, ka, pastāvot Ministrijas Lēmumam ar konkrētu saturu, Vienošanās nebija vajadzīga, jo Iepirkuma līguma darbība bija atjaunojama atbilstoši Ministrijas Lēmumā noteiktajam.

Turklāt Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80.panta otrā daļa noteic, ka administratīvā līguma slēgšana nav pieļaujama, ja līguma forma nav piemērota konkrētās tiesiskās attiecības regulēšanai, it īpaši ja šāds līgums būtu pretrunā ar valsts pārvaldes principiem vai nesamērīgi ierobežotu privātpersonas tiesisko aizsardzību.

Apgabaltiesas ieskatā tāda Vienošanās, kas izslēdz privātpersonas iespēju realizēt Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā, ir pretrunā valsts pārvaldes principiem un nesamērīgi ierobežo privātpersonas tiesisko aizsardzību.

Rezumējot minēto, apgabaltiesa secina, ka Vienošanās pēc būtības neatbilst administratīvā līguma pazīmēm, kas ietvertas Valsts pārvaldes iekārtas likuma tiesību normās.

Līdz ar to Vienošanas 2.punktā pielīgtā Centra saistība nav atzīstama par tiesiski pamatotu un tā nevar būt pamats izslēgt pieteicēja tiesību uz atbilstīgu atlīdzinājumu aizsardzību tiesas ceļā.

[10] Pieteicējs 2016.gada 10.februāra paskaidrojumā (*lietas VI sējuma 120.-128.lapa*) un apgabaltiesas 2016.gada 23.februāra tiesas sēdē (*tiesas sēdes ieraksta 20.38-22.10. minūte*) norādīja, ka uztur zaudējuma atlīdzinājuma pieteikumu par summu 102 602,54 *euro*, kas sastāv no zaudējumu atlīdzības (negūtās peļņas) 84 288,75 *euro* apmērā, personiskā kaitējuma atlīdzības 9960,10 *euro* (Ls 7000) apmērā un līgumsoda 8353,69 *euro* apmērā.

Attiecībā par pieteicēja prasījumu par personiskā kaitējuma 9960,10 *euro* jeb Ls 7000 apmērā atlīdzinājumu apgabaltiesa norāda, ka ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2010.gada 29.decembra lēmumu atteikts pieņemt pieteicēja pieteikuma papildinājumus daļā par personiskā kaitējuma Ls 7000 apmērā atlīdzināšanu (*lietas III sējuma 27.lapa*). Minētais tiesneša lēmums nav pārsūdzēts un stājies spēkā.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa norāda, ka administratīvā lieta nav ierosināta saistībā ar pieteicēja pieteikumu daļā par personiskā kaitējuma atlīdzināšanu, attiecīgi pirmās instances tiesa nav skatījusi šādu prasījumu un par to nav iesniegta apelācijas sūdzība, līdz ar to saskaņā ar APL 302.panta pirmo un otro daļu nav konstatējams pamats šāda pieticēja prasījuma izskatīšanai Administratīvajā apgabaltiesā apelācijas kārtībā.

[11] Pieteicējs lūdz atlīdzināt mantiskos zaudējumus, kas radušies Aģentūras prettiesiskas rīcības rezultātā, pārtraucot Iepirkuma līguma darbību.

[11.1] Atlīdzinājuma tiesiskais regulējums izriet no Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešā teikuma, kas paredz, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. APL 92.pants tostarp noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 7.pants definē mantiskus zaudējumus.

No šā likuma 1., 4., 7.-9.panta izriet, ka zaudējumu rašanās pamatā ir iestādes prettiesisks administratīvais akts vai prettiesiska faktiskā rīcība.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.pantam tiesības uz atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

No minētā tiesiskā regulējuma secināms, ka, lai noteiktu privātpersonai tiesības uz atlīdzinājumu par zaudējumiem, ko tai nodarījusi valsts pārvaldes iestāde, ir jākonstatē: 1) iestādes prettiesisks administratīvais akts vai prettiesiska faktiskā rīcība; 2) faktiskās sekas – cietušā mantas samazinājums; 3) tieša cēloņsakarība starp iestādes prettiesisko rīcību un zaudējumiem.

[11.2] Lietā noskaidrots, ka ar Ministrijas Lēmumu Aģentūras rīcība Iepirkuma līguma darbības izbeigšanā atzīta par prettiesisku un Aģentūrai uzdots atjaunot Iepirkuma līguma darbību ar Centru (*lietas II sējuma 80.-89.lapa*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa konstatē lietā vienu no būtiskākiem zaudējumu atlīdzināšanas priekšnosacījumiem – prettiesisku iestādes (Aģentūras) faktisko rīcību. Arī Augstākā tiesa spriedumā šajā lietā norādījusi, ka šajā gadījumā augstākās iestādes lēmums jau ietver pieteicēja prasīto Aģentūras rīcības prettiesiskuma konstatējumu. Tā kā tiesā pārsūdzamais tiesisko attiecību noregulējums jau to ietver, tiesai par to vairs nav jālemj. Šādos apstākļos pieteicēja pieteikums interpretējams kā pieteikums atlīdzināt zaudējumus, kuri izriet no Aģentūras rīcības, kas atzīta par prettiesisku. Proti, tiesai jāizskata vienīgi prasījums par zaudējumu atlīdzību, jo vienīgi šā sava prasījuma apmierinājumu pieteicējs jau nav panākusi administratīvajā procesā iestādē (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 27.augusta sprieduma šajā lietā Nr.SKA-265/2014 7.punktu*).

Līdz ar to apgabaltiesa vērtē, vai pastāv pārējie zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumi, tas ir, vai mantiskie

zaudējumi pastāv, vai zaudējumu apmērs ir pierādīts, vai zaudējumi ir cēloniskā sakarībā ar Aģentūras prettiesisko rīcību, kā arī, vai nepastāv zaudējumu atlīdzināšanu izslēdzoši vai ierobežojoši apstākļi.

[12] Apgabaltiesa vērtē, vai ir konstatējams mantiskais zaudējums. Mantiskais zaudējums ir mantiski novērtējams pametums, kas radies iestādes prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ (Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmā daļa). Mantiskais zaudējums ir atlīdzināms, ja ir konstatējama cēloņsakarība starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem.

Pieteicējs prasa atlīdzināt mantiskos zaudējumus 84 288,75 *euro* (Ls 59 238,47) negūtās peļņas apmērā.

Apgabaltiesa no lietas apstākļiem konstatē, ka atbilstoši Iepirkuma Nolikuma 13.-15.punkta nosacījumiem Aģentūras filiālē piedāvā apmācības organizēšanas līguma slēgšanu un grupu komplektēšanu izglītības iestādēm rindas kārtībā pēc lielāko punktu skaita; ja izglītības iestāde ar lielāko punktu skaitu nevar uzsākt izglītības programmu īstenošanu, līguma slēgšana tiek piedāvāts nākošajai izglītības iestādei komisijas apstiprinātajā saraksta secībā; ja vienas izglītības programmas īstenošanai vienā administratīvajā teritorijā iegūst tiesības divas vai vairāk izglītības iestādes, filiāle piedāvā līguma slēgšanu iestādei, kuras piedāvātā cena izglītības programmas īstenošanai ir zemāka (*lietas II sējuma 18.-19.lapa*).

Iepirkuma līguma 1.pielikumā „Izglītības programmu cenu saraksts" ir noteiktas izglītības programmās, par kurām noslēgts Iepirkuma līgums ar pieteicēju, norādot to izmaksas; tapāt ir noteikts pieteicējam kopējais piešķirto punktu skaits katras izglītības programmas īstenošanai. Līdz ar to ir iespējams konstatēt, ka Iepirkuma līguma darbības pārtraukšanas laikā konkrētas izglītības programmas noteiktajās administratīvajās teritorijās, kurās apmācību organizēšanai bija pieteicies pieteicējs un kur attiecīgajās programmās pieteicējam ticis piešķirts lielākais punktu skaits, Iepirkuma līguma darbības pārtraukšanas laikā pieteicējam nebija piedāvāts organizēt bezdarbnieku profesionālo apmācību.

To, ka Aģentūras rīcība, pārtraucot Iepirkuma līgumu darbību, bijusi prettiesiska (nesamērīga), atzīstot, ka Iepirkuma līguma darbība ir atjaunojama, konstatējusi Ministrija Lēmumā.

Aģentūra un Ministrija neapstrīd, ka laikā, kad Iepirkuma līguma darbība bija pārtraukta, izglītības programmu īstenošanu, kuras atbilstoši lielākajam punktu skaitam un zemākajai piedāvātajai cenai bija tiesības realizēt pieteicējam, realizēja citas izglītības iestādes. Līdz ar to pieteicējs nesaņēma arī ieņēmumus no konkrēto izglītības programmu īstenošanas, kā tas bija paredzēts Iepirkuma līgumā.

Šādos apstākļos apgabaltiesa atzīst, ka, Aģentūrai nepiedāvājot Centram noslēgt līgumus par bezdarbnieku izglītības programmu īstenošanu atbilstoši pieteicēja iegūtajai prioritātei uz šādu līgumu noslēgšanu – lielākam iegūto punktu skaitam vai zemākajai piedāvātai izglītības programmas īstenošanas cenai –, pieteicējs ir cietis zaudējumus, negūstot ieņēmumus, un šo zaudējumu cēloniskais sakars ir prettiesiskā Aģentūras rīcība, pārtraucot Iepirkuma līguma darbību ar pieteicēju.

Kā norādījusi Aģentūra un Ministrija, Iepirkuma līguma pārtraukšanas rezultātā ar pieteicēju netika noslēgti vairāki desmiti līgumi par bezdarbnieku apmācības programmu īstenošanu, apstākļos, kad Centram bija prioritāte līgumu par konkrēto izglītības programmu īstenošanu noslēgšanā (*lietas III sējuma 122.-131.lapa*). Atbilstoši Iepirkuma līguma pielikumam un iestāžu norādītajai informācijai par katru konkrētu apmācības programmu pieteicējs bija piedāvājis savu programmas īstenošanas cenu, kas tika vērtēta iepirkumā.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa konstatē priekšnoteikumu zaudējumu atlīdzināšanai – cēloņsakarību starp Aģentūrās prettiesisko rīcību, pārtraucot Iepirkuma līguma darbību, un sekām, kas izpaudās tādējādi, ka pieteicējam tika liegta iespēja īstenot apmācību Iepirkuma līguma ietvaros un saņemt apmaksu no Aģentūras par to, t.i., tieši Aģentūras prettiesiskās rīcības rezultātā pieteicējs neguva ieņēmumus no apmācības programmu īstenošanas apstākļos, kad tieši pieteicējam bija prioritāras tiesības bezdarbnieku apmācības programmas īstenot par tā iepirkumā pieteiktajām cenām.

[13] Lai noteiktu atbilstīgu atlīdzinājumu, ir jānoskaidro nodarīto mantisko zaudējumu apmērs.

[13.1] Apgabaltiesa, novērtējot lietas apstākļus, secina, ka konkrētajā gadījumā Centra zaudējumus veido negūtā peļņa (ienākumi) no Iepirkuma līguma izpildes, kas netika veikta Aģentūras prettiesiskās rīcības dēļ.

Augstākā tiesa norādījusi, ka kā negūtā tiek uzskatīta tāda peļņa, kura notikumu parastās attīstības gaitā tiktu gūta. No tā izriet, ka negūto peļņu cietušais var prasīt tikai tad, ja tam, neesot pārkāpumam publiskā iepirkuma procedūrā, vajadzēja saņemt publiskā iepirkuma līguma slēgšanas (izpildījuma) tiesības un viņam tiktu šādas tiesības piešķirtas (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 30.marta sprieduma lietā Nr.SKA-585/2015 8.punktu*).

Arī tiesību doktrīna paskaidro atrautās peļņas jēdzienu kā negūto labumu vai zudušo ienākumu. Turklāt Eiropas līgumu tiesību principu (*The Principles of European Contract Law*) kā viena no Eiropas autoritatīvāko tiesībzinātnieku sastādītajiem akadēmiska rakstura dokumentiem, kas sistēmiski apvieno, harmonizē un pilnveido līgumtiesību principus, 9:501.panta otrajā daļā paredzētie nākotnes zaudējumi (*future loss*), kas ir nevis nodrošināmi, bet gan atlīdzināmi, ir kvalificējami kā atrautā peļņa, ja to iestāšanās ir ar lielu ticamības pakāpi un ir nosakāms to apjoms (*sk. Torgāns K. Līgumu un deliktu tiesību problēmas. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 21., 217. un 227.lpp., sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 15.janvāra sprieduma lietā Nr.SKC-12/2014 7.2. un 7.3.punktu*).

Prasījums par zaudējumu atlīdzību – negūto peļņu, – pārbaudāms secīgi: 1) vai cietušajam ir radušies zaudējumi; 2) vai pastāv cēloņsakarība starp cietušā zaudējumiem un pasūtītāja rīcību; 3) kāds ir pierādīto zaudējumu apmērs (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 30.marta sprieduma lietā Nr.SKA-585/2015 8. un 9.punktu*).

Augstākās tiesas Civillietu departaments norādījis, ka sagaidāmās peļņas atrāvuma (zudušā labuma, negūtās peļņas) apmēra noteikšana balstās galvenokārt uz ekonomiskiem aprēķiniem (*sk. Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. - Rīga: Mans Īpašums, 2000, 268.lpp.*).

Turklāt saskaņā ar Civillikuma 1787.pantu, aprēķinot atrauto peļņu, nav jāņem par pamatu tikai varbūtības, bet nedrīkst

būt šaubu vai vismaz jābūt pierādītam līdz tiesisku pierādījumu paticamības pakāpei, ka šāds pametums cēlies, tieši vai netieši (1773.p.), no tās darbības vai bezdarbības, ar ko zaudējums nodarīts (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.SKC-131/2015 6.3.punktu un Augstākās tiesas 2010.gada 18.maija sprieduma lietā Nr.SKA-122/2010 13.punktu*).

Ievērojot minēto tiesību normu interpretāciju, ir nepieciešams noteikt, kādā apmērā pieteicējam prettiesiski nebija ļauts īstenot Iepirkuma līgumu un gūt no tā ienākumus.

[13.2] Apgabaltiesa konstatē, ka atbildētāja un Centrs norāda atšķirīgas summas, par kurām Iepirkuma līgums ar pieteicēju prettiesiski netika izpildīts.

Centrs norāda, ka prettiesiskās Iepirkuma līguma darbības pārtraukšanas dēļ tas nav guvis ieņēmumus Ls 587 100,81 apmērā, kā tas norādīts Ministrijas 2013.gada 15.augusta paskaidrojumos tiesai (*lietas IV sējuma 211.-212.lapa*).

Aģentūra 2011.gada 21.februāra paskaidrojumos tiesai norādīja, ka, Aģentūrai nepiedāvājot apmācību programmu īstenošanas līgumu noslēgšanu ar pieteicēju, šo nenoslēgto līgumu pieteicēja gūstāmo ieņēmumu summa par periodu no faktiskās Iepirkuma līguma darbības pārtraukšanas līdz šā līguma darbības atjaunošanai sastāda Ls 507 501,00, iesniedzot arī pārskatu par konkrētiem 74 apmācības grupu līgumiem, kas tika noslēgti ar citiem pretendentiem, nevis ar Centru, kuram bija priekšrocība šo līgumu slēgšanā (*lietas III sējuma 38. un 122.-131.lapa*). 2006.gada 26.aprīļa tiesas sēdē atbildētāja pārstāvis norādīja, ka šī ir precīza summa, par kuru netika īstenots Iepirkuma līgums ar pieteicēju.

Apgabaltiesa no Aģentūras pārskata par līgumiem, kuri Iepirkuma līguma darbības apturēšanas laikā netika noslēgti ar Centru, konstatē, ka pārskatā ir iekļauti 74 ar pieteicēju nenoslēgtie līgumi par apmācību organizēšanu, sākot ar 2009.gada 23.februāri (*lietas III sējuma 122.-131.lapa*).

[13.3] Pieteicējs norāda, ka Aģentūras pārskatā par ar Centru Iepirkuma līguma darbības apturēšanas laikā nenoslēgtajiem līgumiem nav iekļautas summas par bezdarbnieku apmācības līgumiem, kas prettiesiski nav noslēgti ar pieteicēju periodā no 2009.gada janvāra līdz 22.februārim.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka 2010.gada 2.jūnija vēstulē KNAB Aģentūra sniegusi informāciju, ka periodā no 2009.gada 22.janvāra līdz 23.februārim, kad iestādes sadarbība ar Centru tika apturēta līdz galīgā lēmuma pieņemšanai, ar pieteicēju netika noslēgti 13 bezdarbnieku profesionālās apmācības līgumi par kopējo summu Ls 78 565,81 (*lietas VI sējuma 136.-137.lapa*). Apgabaltiesa konstatē, ka Aģentūras KNAB sniegtā informācija satur ziņas par konkrētām izglītības programmām (nosaukums), to īstenošanas vietām, apmācāmo skaitu grupās, izglītības programmas cenu (prognozējamā ar Centru un faktiskā ar citu pretendentu), apmācības programmu īstenošanas laikiem (prognozējamie ar Centru un faktiskie ar citu pretendentu).

Apgabaltiesas ieskatā no minētās Aģentūras sniegtās informācijas ir konstatējams tas, ka ar pieteicēju prettiesiski netika noslēgti vairāki bezdarbnieku apmācības līgumi Iepirkuma līguma ietvaros arī periodā pirms 2009.gada 23.februāra, un pati iestāde ir sniegusi konkrētu detalizētu informāciju par šiem prettiesiski nenoslēgtajiem līgumiem un to vērtību. Apgabaltiesa no Aģentūras pārskata par ar pieteicēju nenoslēgtajiem līgumiem, kas ir iesniegts tiesā, konstatē, ka tajā ir iekļauta tikai informācija par līgumiem, kas netika noslēgti periodā no 2009.gada 23.februāra līdz 18.maijam (*lietas III sējuma 122.-131.lapa*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka Aģentūras prettiesiskās Iepirkuma līguma darbības pārtraukšanas rezultātā Centrs nav guvis ieņēmumus, sākot no 2009.gada 22.janvāra, kā to norādījusi pati Aģentūra KNAB.

Apgabaltiesa konstatē, ka abi Aģentūras pārskati par ar pieteicēju nenoslēgtajiem līgumiem dublē informāciju par vienu no izglītības programmām, par kuru līgumu ar Centru bija paredzēts noslēgt 2009.gada 23.februārī. Tā, pārskatā par periodu no 2009.gada 23.februāra līdz 18.maijam ar 14.kārtas numuru ir iekļauta informācija par izglītības programmas „Grāmatvedība – kvalifikācijas paaugstināšana", kas īstenota Liepājā 6 cilvēku grupai, par kuru bija paredzēts slēgt līgumu ar Centru 2009.gada 23.februārī, plānotā izglītības programmas cena ar Centru Ls 3060,00, bet līgums bija noslēgts ar citu pretendentu, un apmācības uzsāktas 2009.gada 9.martā (pārskata 14.pozīcija, *lietas III sējuma 124.lapa*). Arī pārskatā par periodu no 2009.gada 22.janvāra līdz 2009.gada 23.februārim ir iekļauta informācija par minēto izglītības programmu, ar norādi, ka līgumu ar Centru bija paredzēts slēgt 2009.gada 23.februārī, bet tas netika noslēgts Iepirkuma līguma pārtraukšanas dēļ (pārskata 11.pozīcija, *lietas VI sējuma 138.lapa*).

Ievērojot to, ka Centra plānotais ieņēmumu apjoms par konkrēto izglītības programmu ir ņemts vērā, nosakot pieteicēja plānotos ieņēmumus periodā no 2009.gada 23.februāra līdz 18.maijam, apgabaltiesa atzīst, ka tas nav atkārtoti ierēķināms Centra negūto ieņēmumu apjomā, vērtējot periodu pirms 2009.gada 23.februāra.

Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka Centra negūtie ieņēmumi periodā no 2009.gada 22.janvāra līdz 2009.gada 22.februārim ir Ls 75 505,81 (Aģentūras pārskata par nenoslēgtajiem līgumiem 9.,10. un 12.-21.pozīcija, *lietas VI sējuma 138.-139.lapa*).

Savukārt pieteicēja negūtie ieņēmumu prettiesiskās Iepirkuma līguma darbības pārtraukšanas rezultātā kopumā ir novērtējami Ls 583 006,81 apmērā (Ls 75 505,81 /no 2009.gada 22.janvāra līdz 22.februārim/ + Ls 507 501,00 /no 2009.gada 23.februāra līdz 18.maijam/).

[13.4] Centrs norāda, ka Aģentūras ar Centru prettiesiski nenoslēgto līgumu vērtības aprēķinā nav iekļautas apmācības programmu cenas par grupām, līgumi par kuru apmācību prettiesiski netika noslēgti Aizkraukles filiālē 2009.gada septembrī, kuru kopējā summa ir Ls 17 997.

Apgabaltiesa norāda, ka ar apstrīdēšanas iesniegumu Ministrijā pieteicējs bija vērsies 2009.gada 20.februārī, iebilstot pret Aģentūras lēmumu izbeigt Iepirkuma līgumu ar Centru, kā arī lūdzot atlīdzināt zaudējumus. Lēmumu, kurā Ministrija atzina apstrīdēto Aģentūras lēmumu par prettiesisku un uzdeva Aģentūrai atjaunot Iepirkuma līguma darbību ar Centru,

Ministrija izdeva 2009.gada 29.aprīlī.

Centra pieteikums par mantisko zaudējumu, kas radušies saistībā ar Iepirkuma līguma prettiesisko darbības pārtraukšanu, atlīdzināšanu Administratīvajā rajona tiesā saņemts 2009.gada 13.martā.

Kā jau tika norādīts šā sprieduma [11.1] punktā, tiesību normas pakārto atlīdzinājuma prasījumu kādai konkrētai prettiesiskajai iestādes rīcībai vai lēmumam, ar kuru tiek skartas personas tiesības. Saskaņā ar APL 93.panta nosacījumiem atlīdzinājums jāprasa vienlaicīgi ar faktiskās rīcības vai administratīvā akta apstrīdēšanu; ja atlīdzinājums nebija prasīts vienlaicīgi, atlīdzinājuma prasījumu augstākajai iestādei var prasīt, ja ir pabeigta attiecīgās administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības.

Ne pieteicēja 2009.gada 20.februāra apstrīdēšanas iesniegumā, ne Ministrijas Lēmumā netika skarts jautājums par Aģentūras Aizkraukles filiāles faktisko rīcību, kura gan Lēmuma izdošanas laikā, gan pieteikumā Administratīvajai tiesai iesniegšanas laikā vispār vēl nebija veikta, bet veikta tikai 2009.gada septembrī.

Kā šajā lietā norādījusi Augstākā tiesa, šajā gadījumā augstākās iestādes lēmums (*Lēmums*) jau ietver pieteicēja prasīto Aģentūras rīcības prettiesiskuma konstatējumu, tiesai par to vairs nav jālemj. [..] Tiesai jāizskata vienīgi prasījums par zaudējumu atlīdzību, jo vienīgi šā sava prasījuma apmierinājumu pieteicējs jau nav panākusi administratīvajā procesā iestādē (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 27.augusta sprieduma šajā lietā Nr.SKA-265/2014 7.punktu*).

Ievērojot minēto, Centra prasījumi par kaitējuma atlīdzinājumu par tādu Aģentūras iestādes faktisko rīcību, kas veikta vēlāk (2009.gada septembrī) un kurai nav sakara ar apstrīdēto Aģentūras rīcību, kas jau ar 2009.gada 29.aprīļa Lēmumu atzīta par prettiesisku, nav izskatāmi konkrētās lietas ietvaros, jo šī lieta ir ierosināta par zaudējumu atlīdzību saistībā ar Aģentūras rīcību, 2009.gada 12.februārī izbeidzot Iepirkuma līgumu ar Centru, kas ar Ministrijas Lēmumu atzīta par prettiesisku, uzdodot Aģentūrai atjaunot Iepirkuma līguma darbību.

[13.5] Centrs norāda, ka tā negūtie ieņēmumi sastāda Ls 587 100,81, kā tas norādīts Ministrijas 2013.gada 15.augusta paskaidrojumos tiesai (*IV sējuma 211.-212.lapa*).

Apgabaltiesa, pārbaudot minētajos paskaidrojumos norādītās naudas summas, konstatē, ka Ministrija, atsaucoties uz Aģentūras sniegto informāciju KNAB, norādīja, ka kopējā līguma summa, ko Centrs nevarēja saņemt Aģentūras prettiesiskās rīcības rezultātā, ir Ls 587 100,81 (Ls 139 899,81, kurus veido kopējā līguma summa, kas netika noslēgti ar Centru līdz 2009.gada 23.februārim + Ls 447 201,00, kurus veido kopējā līguma summa, kas netika noslēgti ar Centru līdz 2009. gada 18. maijam) (Ministrijas paskaidrojumu 2.2.punkts, *lietas IV sējuma 211.lapas otrā lappuse*).

Apgabaltiesa konstatē, ka minētā Ministrijas informācija ir kļūdaina, jo Ministrija, nosakot līguma summu Ls 139 899,81 periodā līdz 2009.gada 23.februārim, kļūdaini aprēķinos ņēmusi vērā arī tos 8 līgumus ar prognozējamo vērtību Ls 61,334 apmēra, no kuru slēgšanas pats Centrs periodā pēc 2009.gada 22.janvāra bija atteicies (*lietas VI sējuma 138.lapa*, pirmie astoņi līgumi pārskatā).

Ņemot vērā, ka Ministrija savus paskaidrojumus balstījusi uz Aģentūras sniegto informāciju, detalizēti konkrētus nenoslēgtos līgumus un to vērtību nenorādot, apgabaltiesa Ministrijas paskaidrojumos sniegto informāciju atzīst par neprecīzu.

Kā jau konstatēja apgabaltiesa šā sprieduma [13.3] punktā, par negūto ieņēmumu summu prettiesiskās Iepirkuma līguma darbības pārtraukšanas dēļ apgabaltiesa atzīst summu Ls 583 006,81 apmērā.

[13.6] Kā atzīts judikatūrā, kas balstīta tiesību doktrīnā, sagaidāmās peļņas atrāvuma (zudušā labuma, negūtās peļņas) apmēra noteikšana balstās galvenokārt uz ekonomiskiem aprēķiniem (sk. Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. - Rīga: Mans Īpašums, 2000, 268.lpp.) (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.SKC-131/2015 6.3.punktu*).

Centrs savus zaudējumus aprēķināja, izmantojot finanšu analīzes apgrozījuma rentabilitātes rādītāju, kā tas norādīts Neatkarīga revidenta apliecinājumā (*lietas IV sējuma 107.lapa*) un Centra 2016.gada 10.februāra paskaidrojumos (*lietas VI sējuma 121.-122.lapa*).

Apgrozījuma rentabilitātes rādītāju aprēķina pēc formulas: pamatdarbības peļņa / neto apgrozījums x 100. Šis rādītājs rāda, cik rentabla ir pamatdarbība, kas neietver uzņēmuma administrēšanu, pārdošanu un citas netiešās izmaksas. Rādītājs parāda arī vidējo uzcenojumu pārdotajam produktam (*sk., https://businessnetwork.lv/upload/content/ka-saprast-vai-uznemums-rentabls.doc*).

Apgabaltiesa, pārbaudot Centra norādīto apgrozījuma rentabilitātes rādītāju, kas ir norādīts 10,09 %, konstatē, ka tas ir pareizi aprēķināts, ņemot vērā Centra 2009.gada pārskatā fiksētos rādītājus.

Centra VID iesniegtajā gada pārskatā par 2009.gadu 9.aile „peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem" ir 110 946 (Ls), savukārt 1.aile „Neto apgrozījums" rādītājs ir 1 099 126 (Ls) (*lietas VI sējuma 79.lapa*).

Ņemot vērā minētos lielumus, Centra apgrozījuma rentabilitātes rādītājs 2009.gadā ir nosakāms:

110 946 (peļņa pirms nodokļiem, pamatdarbības peļņa)/1 099 126 (apgrozījums) x 100 = 10,09 (%).

Minētais rādītājs vispārīgi raksturo Centra pamatdarbības rentabilitāti jeb ienesīgumu 2009.gadā.

Ievērojot to, ka pieteicēja ieņēmumu gūšana no Iepirkuma līguma ir saistīta arī ar izdevumiem (telpu noma, pedagogu piesaistīšana, administratīvās uc. izmaksas), apgabaltiesas ieskatā ir pamatoti pieteicēja zaudējumus no Iepirkuma līguma prettiesiskās pārtraukšanas noteikt aprēķinu rezultātā, izmantojot finanšu analizē pielietojamo apgrozījuma rentabilitātes rādītāju konkrētajā kalendārajā gadā.

Ievērojot to, ka pieteicēja neiegūto līgumu summa Iepirkuma līguma pārtraukšanas gadījumā bija Ls 583 006,81, piemērojot Centra apgrozījuma rentabilitātes rādītāju 2009.gadā, kas ir 10,09 %, konstatējams, ka Centra ienākumi Iepirkuma līguma pārtraukšanas dēļ varēja sastādīt Ls 58 825,39 (583 006,81 (Ls) x 10,09 % = 58 825,39 (Ls)).

[14] Apgabaltiesa vērtē, vai nepastāv zaudējumu atlīdzināšanu izslēdzoši vai ierobežojoši apstākļi.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.pants un APL 96.pants paredz apstākļus, kas ierobežo un izslēdz tiesības saņemt zaudējuma atlīdzinājumu. Proti, no minētām normām izriet turpmāk minētais: 1) cietušais nav tiesīgs pilnīgi vai daļēji saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu (ierobežojošs apstāklis); 2) cietušais nav tiesīgs saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja ar apzinātu rīcību ir veicinājis viņam nodarītā zaudējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos (izslēdzošs apstāklis).

Vēl viens izslēdzošs apstāklis izriet no Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta otrās daļas, kas noteic, ka cēloņsakarība nepastāv gadījumā, kad tāds pats zaudējums būtu radies arī tad, ja iestāde būtu rīkojusies tiesiski.

Tātad, lai noteiktu tiesības uz atlīdzinājumu, papildus priekšnoteikumiem zaudējumu atlīdzināšanai ir jākonstatē, ka nepastāv tiesību uz zaudējumu atlīdzinājumu ierobežojoši vai izslēdzoši apstākļi.

Konkrētajā gadījumā apgabaltiesa atzina, ka vispārīgi, ja Aģentūra būtu rīkojusies tiesiski, pieteicējam zaudējumi negūtas peļņas veidā no Iepirkuma līguma nebūtu radušies.

Vienlaikus, pārbaudot pierādījumus lietā, apgabaltiesa konstatē, ka virknē gadījumu, kad Aģentūra pieteicējam piedāvājusi veikt konkrētas apmācības, pieteicējs no to organizēšanas bija atteicies. šādu iespēju paredz Nolikuma 14.punkts (paredz, ja izglītības iestāde ar lielāko punktu skaitu nevar uzsākt izglītības programmu īstenošanu, līguma slēgšana tiek piedāvāts nākošajai izglītības iestādei saraksta secībā, *lietas II sējuma 18.lapa*).

Līdz ar to konstatējams, ka arī paša pieteicēja izvēles un rīcības dēļ Iepirkuma līguma izpildes laikā pieteicējs neguva ieņēmumus, kas tam Iepirkuma līguma darbības ietvaros bija garantēti, ja tas veiktu atbilstošu bezdarbnieku profesionālo apmācību.

Augstākā tiesa uzsvērusi, ka Civillikuma 1787.pants nosaka, ka aprēķinot atrauto peļņu, nav jāņem par pamatu tikai varbūtības, bet nedrīkst būt šaubu vai vismaz jābūt pierādītam līdz tiesisku pierādījumu paticamības pakāpei, ka šāds zaudējums cēlies no tās darbības vai bezdarbības, ar ko zaudējums nodarīts. Atrautās peļņas institūta mērķis ir atlīdzināt cietušajam to, ko viņš noteikti būtu saņēmis, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi jeb novērst tās kaitīgās sekas, ko prettiesiskā rīcība noteikti nodarītu cietušā mantai nākotnē. Lai gan ne vienmēr iespējams un nepieciešams noteikt precīzu atrautās peļņas apmēru, likums nepieļauj apmierināt prasījumu par atrauto peļņu, pamatojoties uz spekulācijām par atrautās peļņas esamību un apmēru (*sk. Augstākās tiesas 2009.gada 2.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-94/2009 12.punktu, 2010.gada 18.maija sprieduma lietā Nr.SKA-122/2010 13.punktu*).

Ņemot vērā judikatūras atziņas, ka kā negūta peļņa tiek atlīdzināti tikai tādi zaudējumi, kuru iestāšanas ir pierādīta līdz ticamības pakāpei, apgabaltiesa atzīst, ka apstākļos, kad pieteicējs regulāri atsakās no bezdarbnieku profesionālās apmācības organizēšanas Iepirkuma līguma ietvaros, pieteicējs nav ticami pierādījis, ka tā negūtā peļņa Iepirkuma līguma pārtraukšanas rezultātā sastādītu tieši summu Ls 58 825,39.

Apgabaltiesa, pārbaudot atbildētāju iesniegto informāciju par gadījumiem, kad 2009.gada ietvaros pieteicējs bija atteicies no apmācību organizēšanas iepirkuma līguma ietvaros, kur uzskaitīts 171 gadījums (*lietas VII sējuma 68.-80.lapa*), konstatē, ka pierādījumi par to, ka pieteicējs ir atteicies no konkrēto apmācību organizēšanas atbilstoši Nolikuma 14.punkta noteiktajām, ir iesniegti tikai par 92 gadījumiem (*tabulā minētie: 4.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 233.lapā; 6.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 234.lapā; 7.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 235.lapā; 8., 9.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 234.lapā; 12.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 228.lapā; 14.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 214.lapā; 15.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 215.lapā; 24.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 219.lapā; 25.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 229.lapā; 26.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 269.lapā; 27.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 236.lapā; 39.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 237.lapā; 40.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 232.lapā; 237.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 237.lapā; 43., 44.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 238.lapā; 45.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 239.lapā; 46.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 267.lapā; 47.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 209.lapā; 48.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 204.lapā; 49.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 213.lapā; 50.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 204.lapā; 51.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 207.lapā; 54.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 212.lapā; 56.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 200.lapā; 57.-61.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 210.lapā; 62.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 208.lapā; 64.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 210.lapā; 65., 67., 68., 76.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 241.lapā; 89.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 244.lapā; 90.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 247.lapā; 91.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 249.lapā; 92.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 247.lapā; 93.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 252.lapā; 94.-97.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 247.lapā; 98., 99.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 248.lapā; 104., 107.-115., 118., 119.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 253.lapā; 123., 124.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 263.lapā; 125.-127.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 261.lapā; 128.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 265.lapā; 130., 136., 145., 147., 150.-152.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 254.lapā; 153.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 258.lapā; 154.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 254.lapā; 155.-157.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 256.lapā; 158.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 261.lapā; 159.-161.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 256.lapā; 162.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 259.lapā; 163., 164.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 260.lapā; 165.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 256.lapā; 166.-170.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 261.lapā; 171.gadījums – atteikums lietas VI sējuma 256.lapā*), kuros bija paredzēts pieteicējam par apmācību īstenošanu izmaksāt Iepirkuma līguma ietvaros kopā Ls 761 413.

Apgabaltiesa konstatē, ka minētā summa sastāda 81,56% procentus no kopējās Iepirkuma līguma ietvaros pieteicējam 2009.gadā izmaksātās summas Ls 933 519,93 (1 328 279,20 *euro*) (*lietas VII sējuma 31.-41.lapa*),

Līdz ar to pieteicējam ir atlīdzināma tāda negūtas peļņas summa, kas ir ticami pierādīta, ņemot vērā pieteicēja rīcību, neīstenojot visas Iepirkuma līguma ietvaros piedāvātās bezdarbnieku profesionālās apmācības programmas, bet tikai daļu no tām. Konstatējams, ka pieteicējs ir atteicies no apmācību organizēšanas par summu, kas sastāda 81,56% procentus no 2009.gadā centra organizēto apmācību vērtības; proporcija – atteikumi pret organizētām mācībām ir: 81,56/100 = 18,44 %.

Ievērojot minēto, apgabaltiesas ieskatā proporcionāli ir samazināms arī pieteicējam noteiktais atlīdzinājums negūtās peļņas veidā, jo pieteicējs nav pierādījis ar ticamības pakāpi, ka tas visas apmācības, kuras Aģentūra tam nepiedāvāja Iepirkuma līguma darbības pārtraukuma laikā, būtu arī spējīgs īstenot. Līdz ar to negūtās peļņas atlīdzinājums pieteicējam saistībā ar Aģentūras prettiesisko rīcību Iepirkuma līguma pārtraukšanā ir nosakāms Ls 10 847,40 apmērā (Ls 58 825,39 x 18,44 % = 10 847,40(Ls)).

Rezumējot apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējam ir atlīdzināmi mantiskie zaudējumi negūtās peļņas veidā 15 434,46 *euro* (Ls 10 847,40) apmērā, bet pārējā daļā pieteikums par mantisko zaudējumu negūtās peļņas veidā atlīdzināšanu ir noraidāms.

Tā kā zaudējumu ir nodarījusi tiešās valsts pārvaldes iestāde, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 94.panta pirmās daļas 1.punktu pienākums izmaksāt atlīdzinājumu pieteicējai ir uzliekams atbildētājai Latvijas Republikai.

[15] Pieteicējs prasa atlīdzināt mantiskos zaudējumus 8353,69 *euro* apmērā kā līgumsodu saskaņā ar Iepirkuma līgumā paredzēto.

Iepirkuma līguma 5.4.punkts noteic, ka līguma saistību neizpildīšanas gadījumā Aģentūra maksā izglītības iestādei (Centrs) līgumsodu 1% apmērā no līgumā par bezdarbnieku profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanas organizēšanu noteiktās samaksas par apmācību (*lietas II sējuma 37.lapa*).

Konkrētajā gadījumā apgabaltiesa atzina, ka pieteicējam piešķirams zaudējumu atlīdzinājums par negūto peļņu par to, ka Iepirkuma līgums Aģentūras prettiesiskās rīcības rezultātā, pārtraucot tā darbību, netika pildīts vispār.

Šādos apstākļos, ja Iepirkuma līguma darbība bija pārtraukta un par to tiesa noteica atlīdzinājumu, nav tiesiska pamata atsaukties uz atsevišķiem Iepirkuma līguma punktiem (par līgumsodu) kā uz tādiem, kas Iepirkuma līguma darbības kopumā pārtraukšanas laikā būtu spēkā. Apgabaltiesas ieskatā negūtās peļņas zaudējumu atlīdzinājums aptver visus pieteicēja zaudējumus Aģentūras prettiesiskās rīcības, pārtraucot Iepirkuma līguma darbību, dēļ.

Līdz ar to pieteicēja prasījums par mantisko zaudējumu 8353,69 *euro* apmērā kā līgumsodu saskaņā ar Iepirkuma līgumā paredzēto noraidāms kā nepamatots.

[16] Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 15.septembra spriedums daļā, ar kuru Centra pieteikums par zaudējuma atlīdzināšanu noraidīts pilnā apmērā, daļēji ir nepareizs.

[17] Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmā daļa noteic, ka, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, tiesa (tiesnesis) piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Pārbaudot lietas materiālus, konstatējams, ka pieteicējs ir samaksājis valsts nodevu Ls 20 apmērā par pieteikumu (*lietas II sējuma 10.lapa*), kā arī valsts nodevu Ls 10 apmērā par apelācijas sūdzību (*lietas IV sējuma 22.lapa*).

Ievērojot minēto, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, no Ministrijas par labu pieteicējam piespriežama tā samaksātā valsts nodeva, kopā 42,69 *euro* (Ls 30) apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz APL 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Daļēji apmierināt SIA „/Nosaukums A/" pieteikumu par zaudējumu atlīdzinājumu.

Uzlikt atbildētājai Latvijas Republikai pienākumu atlīdzināt SIA „/Nosaukums A/" mantiskos zaudējumus 15 434,46 *euro* apmērā par negūto peļņu saistībā ar Nodarbinātības valsts aģentūras rīcību, prettiesiski izbeidzot ar SIA „/Nosaukums A/" 2009.gada 22.janvāra iepirkuma līgumu Nr.1.1-26.2.1/5.

Noraidīt SIA „/Nosaukums A/" pieteikumu par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu pārējā daļā.

Piespriest no Labklājības ministrijas par labu SIA „/Nosaukums A/" (reģ. Nr./reģistrācijas numurs/) valsts nodevu 42,69 *euro* apmērā.

Spriedumu viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente K.Krastiņa

Tiesnese L.Vīnkalna

Tiesnese A.Zariņa